

Angaaende naadigst Proposition til Norges Riges Storting betræffende Udsættelse af en Lov om Ophævelse af det hidtil bestaaende Forbud mod, at Jøder indfinde sig her i Riget, m. V.

Den Norske Regjerings underdanigste Indstilling af 20de August 1851, som
ved Kongelig Resolution af 28de samme Maaned naadigst er bifalbt.

Chefen for Justits- og Politi-Departementet,
Statsraad Petersen, har underdanigst foredraget
Følgende:

Efterat Hans Majestæt under 21de Juli sidst-
leden naadigst har sanctioneret den af Stortinget
under 13de Juni næstfor fattede Beslutning til en
Grundlovsforandring, gaaende ud paa Ophævelse
af Grundlovens § 2, sidste Paasus, og der saa-
ledes ikke længer er nogen grundlovmæssig Hin-
dring mod, ved Forandring i Privatlovgivningen
at aabne Medlemmer af den mosaiske Troesbekjen-
delse Afgang til Riget, antager Departementet, at
det bør bringes under naadigst Afgjørelse, om der
ikke allerede for det nu forsamlede Storting bør
fremstattes naadigst Proposition til en Lov, hvorved
det i norske Lovs 3die Bogs 22de Capitels 1ste
og 2den Artikel indeholdte Forbud mod, at Jøder,
uden dertil erhvervet Kongeligt Leiebrev, indfinde
sig her i Riget, — sættes ud af Kraft.

Som allerede bemærket i det underdanigste
Foredrag, der ligger til Grund for Hans Maje-
stæts naadigste Resolution angaaende Sanction
paa Stortingets Beslutning til den omhandlede,
nu stæede Grundlovsforandring, er Departementet
for sit Vedkommende af den Formening, at der
ikke er Grund til at bibeholde hiint Forbud i
Privatlovgivningen. Nogen nærmere Begrundelse
af denne Mening tør Departementet ansee mindre
fornøden; kun troer man at burde bemærke, at
det under de Forhandlinger, som have fundet Sted
paa de flere Storting, hvor Spørgsmaalet om
den nævnte Grundlovsforandring har været paa
Bane, stadigen har været forudsat, at denne For-
andring i Grundloven var at ansee som en For-
beredelse til en Forandring i Privatlovgivningen,
hvorved Jøderne aabnedes Afgang til Riget, hvis-
aarsag Forhandlingerne ikke saameget have dreiet
sig om, hvorvidt Forbudet mod, at Jøder opholde
sig her i Landet, retteligen havde sin Plads i

Grundloven, som om, hvorvidt det omhandlede
Forbud i det Hele burde bibeholdes. Og ligesom
Stortinget nu ved dets oven omhandlede Beslut-
ning af 13de Juni sidstleden kan ansees for sit
Vedkommende at have besvaret Spørgsmaalet om
dette Sidste benægtende, saaledes tør Departementet
forudsætte det almindelig erkjendt, at en
hermed stemmende Forandring i den private Lov-
givning bør søges bevirket jo før jo heller. De-
partementet finder saaledes at burde andrage paa,
at en Kongelig Proposition til en Lov angaaende
denne Gjenstand allerede maa blive det nu for-
samlede Storting forelagt.

At ophæve det i norske Lovs 3—22—1 og 2
indeholdte Forbud mod, at Jøder indfinde sig her
i Riget, uden samtidigen at give Forskrifter, der
nærmere bestemme Jødernes Retstilstand i de Punc-
ter, hvori deres Religionsbekjendelse derpaa vilde
have Indflydelse, anseer Departementet imidlertid
ikke at være tilraadeligt. De borgerlige Forholde
ere nemlig i flere Henseender saaledes sammenskete
med de kirkelige eller religiøse, at Personer,
der bekjende sig til en anden Religion end den
almindelige, — til hvilken den borgerlige Lovgiv-
ning har sluttet sig som til sin Forudsætning, —
for en Deel vilde, saa at sige, staae udenfor Lov-
givningens almindelige Bestemmelser angaaende
Borgernes Pligter og Rettigheder, saafremt ikke
de Institutioner, der staae i Forbindelse med Re-
ligionsbekjendelsen, for saadanne Personers Ved-
kommende modtog de fornødne Modificationer og
Lillempninger. For deres Vedkommende, der vel
ikke ere Medlemmer af Statskirken, men dog be-
kjende sig til den kristelige Religion, er denne
Opgave løst ved Dissenterloven af 16de Juli
1845; men for Jødernes Vedkommende vilde, naar de
efter Forbudets Ophævelse indfandt sig her, tilsvarende
Bestemmelser mangle, medens det er iøinefaldende, at
deslige Bestemmelser med Hensyn til dem vilde være
ligesaa, ja tildeels endog mere, fornødne. Med Hensyn

til, hvilke de Puncter ere, hvori Religionsvæsenet griber saaledes ind i de borgerlige Forholde, at særlige Bestemmelser for de fra Statens offentlige Religion afsvigende Religionsbekjendere ere fornødne, kan Departementet indskrænke sig til at henvise til den nævnte Lov af 16de Juli 1845, hvoraf dette klart fremgaaer, idet man kun eksempelvis skal nævne Eden og Ektefabelt som Institutioner, der kræve, at der for samme fastsættes legale Former, forskjellige fra dem, der ere forestrevne i den almindelige Lovgivning.

Departementet antager fremdeles, at Jøderne, naar saadanne her maatte indfinde sig, bør have Frihed til at samles til sælles Gudsstjeneste, og til at danne egne Menigheder; men ogsaa hertil ville særlige Bestemmelser (svarende til dem, der indeholdes i Dissenterlovens §§ 2 og 4,) være fornødne, da i modsat Fald det i Lovbogens 2—1 og 6—1—4 samt Politianordningen af 22de October 1701, 2den Post, Capitel 1, indeholdte Forbud mod „særlige Samvæmme til nogen anden Religions Øvelse“ for Jødernes Bedkommende fremdeles vilde staae ved Magt.

Departementet er i det Hele tilbøieligt til at antage, at Dissenterloven af 16de Juli 1845, i det Mindste i det Væsentlige, uden Betænkelse kunde udvides til ogsaa at gjælde Jøderne, efterdi bemeldte Lov netop er bygget paa det samme Princip, som Departementet antager bør gjøres gjældende i Forhold til disse, nemlig: at de paa den ene Side bør i Henseende til deres Religionsanliggender have fuld Frihed inden Lovs og Arbarheds Grændser, men at der paa den anden Side bør i de Puncter, hvori Religionsvæsenet griber ind i de borgerlige Forholde, gjøres saadanne Modificationer i eller Tillæg til Lovgivningens almindelige Bestemmelser, at disses Niemed kan vorde opnaaet, uanset at deres Forudsætning (den evangelisk-lutheriske Troesbekjendelse) bortfalder. Imidlertid har man ikke kunnet gjøre denne Side af Sagen (der heller ikke directt henhører under dette Departements Ressort) til Gjenstand for en saa nøiagtig Overveielse, at man drister sig til at fremsætte noget Forslag til en Lov, hvorved Jødernes Retstillning umiddelbart blev bestemt; hvorimod man har troet, at det kunde søges ved Lov overdraget Hans Majestæt midlertidigen, og indtil dette Anliggende kunde blive fast ordnet ved Lov, at fastsætte de Bestemmelser betræffende Jødernes Retstillning, som paa Grund af deres Religionsbekjendelse maatte anses fornødne. Mod en saadan Forsøining, der paa den ene Side vil forebygge de Ulemper, som vilde være Folgen af, at

der angaaende Jødernes Retstillning var givet mindre heldige Bestemmelser i en ikke tilstrækkelig forberedt Lov, gaaes det paa den anden Side saameget mindre at kunne gjøres nogen grundet Erindring, som det næppe er antageligt, at Antallet af de Jøder, som i den første Tid her ville indfinde sig, bliver særdeles betydeligt.

Departementet er i det Foregaaende gaaet ud fra, at der med Hensyn til Bekjendere af den mosaiske Tro ikke bør gives andre særlige Bestemmelser end saadanne, som paa Grund af Religionsforskjellen maatte anses fornødne. At Jøderne, naar de først tilstebes Afgang til Riget og Ret til her at opholde sig, bør gives denne Afgang og denne Ret uden nogenformelt Indskrænkning enten med Hensyn til Sted eller Tid, samt at der bør tilstaaes dem fulde borgerlige Rettigheder (for saavidt ikke det Modsatte undtagelsesvis vil være en Følge af Grundlovens Bestemmelser), er nemlig Departementets bestemte Formening, om hvis Rigtighed man saameget mindre har nogen Tvivl, som man anseer det godtgjort, at, forsaavidt Jøderne paa sine Steder og til sine Lider virkelig ved misligt Forhold have givet grundet Anledning til Klagemaal, da har dette deres mislige Forhold netop været fremkaldt derved, at de i Henseende til borgerlige Rettigheder og Friheder have været satte i en anden og lavere Klasse end deres Medborgere.

I Henhold til det Foranførte tillader Departementet sig underdanigt at indstille:

At det naadigt maa behage Hans Majestæt at bifalde og med høieste Underkrift forsynet vedlagte Udkast til en naadigt Proposition til det nu forsamlede Storting om Udsærdigelse af en Lov om Ophævelse af det hidtil bestaaende Forbud mod, at Jøder indfinde sig her i Riget, m. B.

Vi Oscar, af Guds Naade Konge til Norge og Sverige, de Gothers og Venders, gjøre vitterligt:

Efterat det ved Ophævelsen af sidste Paktus i Grundlovens § 2 er blevet muligt, igennem Forandring i den private Lovgivning at aabne Jøderne Afgang til Riget, finder Hans Majestæt, at det hidtil bestaaende Forbud mod, at Jøder indfinde sig i Riget, nu bør hæves. De særlige Bestemmelser betræffende Jødernes Retstillning, som paa Grund af deres Troesbekjendelse maatte anses fornødne, anseer Hans Majestæt det efter Omstændighederne rettest, at det indtil Videre over-

drages Høifsamme at fastsætte. I Overensstemmelse hermed skulde Hans Majestæt, ved at lade følge Gjenpart af den norske Regjerings underdanigste Indstilling i Sagen med dertil hørende Bilage, naadigst indbyde Stortinget til at fatte Beslutning til en Lov om Ophævelse af det hidtil bestaaende Forbud mod, at Jøder indfinde sig i Riget, m. V., overensstemmende med hoslagte Udkast.

Hans Majestæt forbliver Norges Riges Storting med al Kongelig Naade og Indest velbevaagen.

Udkast

til Lov om Ophævelse af det hidtil bestaaende Forbud mod, at Jøder indfinde sig i Riget, med Videre.

§ 1.

Det i Norske Lovs 3die Bogs 22de Capitels 1ste og 2den Artikel indeholdte Forbud mod, at Jøder indfinde sig her i Riget, sættes herved ud af Kraft.

§ 2.

De særlige Bestemmelser betræffende Jødernes Retstillig, som fornødiges formedelst deres fra Statsreligionen afvigende Troesbekjendelse, fastsættes af Kongen, indtil anderledes ved Lov vorder bestemt.

Undertegnede Statholder Lovenskiold kan ikke tiltræde foranstaaende Indstilling, men maa af de af mig i Regjerings underdanigste Indstilling af 9de f. M. anførte Grunde, som bevægede mig til at fraraade Ophævelsen af det i Grundlovens § 2 indeholdte Forbud mod Jøders Afgang til Riget, ogsaa nu underdanigst fraraade det samme Forbuds Ophævelse i den private Lovgivning.

Jeg Statsraad Bogt tillader mig i denne Sag underdanigst at ytre Følgende: Udsættelsen i Grundloven af det sammesteds i § 2 givne Forbud mod Jøder medfører ikke som en Nødvendighed Ophævelse af de Lovbud af samme Bestaaenhed, som Privatlovgivningen indeholder; thi en Bestemmelse som den nævnte egnede sig ikke til at være indlemmet i en Grundlov, enten Forbudet i sig selv billiges eller ikke. Den Sag, som her er bragt paa Bane, kan altsaa beroe; og jeg formener derfor, at en Kongelig Proposition i Sagen ikke bør fremsættes for det nu paa syvende Aaaned forsamlede Storting. Saafremt imidlertid Fremsettelse af Kongelig Proposition vorder besluttet, bør det formeentligen af den Lov, der foreslaaes,

blive klart, at, idet Forbudet i Privatlovgivningen med Føje vorder hævet, tænkes vore Medborgere af den mosaiske Tro satte i Besiddelse af alle borgerlige Rettigheder, forsaavidt ikke Statsforfatningen af sig selv forbyder det, hvorhos de, hvad angaaer visse Bestemmelser til god Ordens Overholdelse og til Forebyggelse af Anstød, sættes i Klasse med de i Lov af 16de Juli 1845 omhandlede Dissenter. Men da det kan være muligt, at i nogen Punct formedelst den mosaiske Troes Særegenhed Afvigelse fra denne Lov for Jødernes Bedkommende udfordres, og det ikke Hændeligen med Sikkerhed kan afgjøres, om nogen Afvigelse er fornøden, eller hvori den skulde bestaae, saa maatte med Hensyn hertil bringes i Forflag en Bemyndigelse for Deres Majestæt. Lovudkastet maatte da, næst at deri indtoges den af Departementet foreslaaede § 1, indeholde en § 2, saalydende: „Loven af 16de Juli 1845 om dem, der bekjende sig til den kristelige Religion, uden at være Medlemmer af Statskirken, udvides til ogsaa at gjælde med Hensyn til dem, der bekjende sig til den mosaiske Tro. Forsaavidt, dem angaaende, paa Grund af deres Troesbekjendelse, nogen særlig Bestemmelse, til Afvigelse fra Forstrivterne i bemeldte Lov, maatte findes fornøden, gives samme af Kongen.“

I Henhold til det saaledes Anførte tillader jeg mig underdanigst at indstille:

At den af Justits- og Politi-Departementet foreslaaede Fremsettelse af en Kongelig Proposition til det nu forsamlede Storting, betræffende Udfærdigelse af en Lov om Ophævelse af det hidtil bestemte Forbud mod Jøder at indfinde sig her i Riget, med Videre, ikke naadigst bifalbes.

Undertegnede Statsraad Ribbervold kan ikke tiltræde Justits-Departementets Indstilling. Denne er bygget paa den Forudsætning, at det er aldeles klart, at Jøder, naar der tilstedes dem Afgang til Riget, tillige bør have Afgang til alle borgerlige Rettigheder, forsaavidt Grundloven ikke derfor er til Hinder. Men ihvorvel denne Anskuelse oftere har været fremsat, og i og for sig kan synes at være den retteste, har der dog paa den anden Side derimod været fremsført ikke uvigtige Grunde, hentedte fra Jødefolkets særegne Character, Institutioner og Traditioner. Noget siffer Erfaring kan man heller ikke endnu i denne Henseende hente fra andre Lande, hvor desuden Forholdene i Almindelighed ere forsaavidt forskellige fra vore, som det først er,

efterat Jøderne i længere Tid have været bosatte i Landet, at man har indrømmet dem fulde borgerlige Rettigheder. Hertil kommer, at Tidssamfundigheder og Forholde kunne føde til at man, selv om det i Principet erkjendes rettest at tilstaae dem saadanne Rettigheder i videste Udstrækning, dog kan finde det betænkeligt at træffe en saadan Foranstaltning, saasom naar man derved kunde fremkalde en Overstrømmen af dem, og det maaskee især af de flætteste, fra saadanne Lande, hvor de hidtil have været mindre begunstige. Den Opinion, der har udtalt sig for Jøders Afgang til Riget, kan heller ikke med Bestemthed forudsættes i sin Almindelighed at gjælde mere end det i Lovens 3—22—1 og 2 indeholdte Forbud mod uden Reidebrev at begive sig ind i Riget. Jeg formener saaledes, at Sagen, med Hensyn til Spørgsmaalet om, hvilke Rettigheder der skulle tilstaaes Jøder, der bosatte sig her, og hvilke Bestemmelser der forøvrigt i den Anledning fornødiges, kræver en saadan Overveelse, at den ikke i denne Udstrækning kan forelægges for det nu forsamlede Storting. Derimod antager jeg, at Intet vil være til Hinder for at fremsætte for samme en naadigt Proposition om, at Jøder frit kunne som Fremmede besøge og opholde sig i Riget, da der i denne Henseende ikke kan forudsættes at være deelte Meninger. Man vil maaskee ogsaa derved bane sig Afgang til Erfaringer og Oplysninger, der kunne komme til Nytte ved de fortsatte Overveielser angaaende denne Sag. Jeg tillader mig saaledes i Underdanighed at foreslaae for Deres Majestæt at fremsætte for det nu forsamlede Storting en naadigt Proposition, saalydende:

Vi Oscar, af Guds Naade Konge til Norge og Sverige, de Gothers og Venders, gjøre vitteligt:

Efterat det ved Ophævelsen af sidste Passus i Grundlovens § 2 er blevet muligt, gennem Forandring i den private Lovgivning at aadne Jøderne Afgang til Riget, finder Hans Majestæt, at det hidtil beklaende Forbud mod, at Jøder indfænde sig i Riget, nu bør hæves; men da der vil udtræves yderligere Undersøgelser og Overveielser for at afgjøre, hvilke Bestemmelser der fornødiges, naar Jøder som Borgere skulle nedsette sig i Landet, vil en naadigt Proposition til Lov angaaende denne Gjenstand ikke kunne forelægges nærværende Storting. Derimod finder Hans Majestæt, at Intet er til Hinder for allerede nu at ophæve det i norske Lovs 3—22—1 og 2 indeholdte Forbud mod at Jøder uden Reidebrev besøge Landet; og Hans Majestæt skal saaledes naadigt indbyde Stortinget til at fatte Beslutning til en Lov om Jøders Afgang til Riget i Overensstemmelse med hoslagte Udkast.

Hans Majestæt forbliver Norges Riges Storting med al Kongelig Naade og Indest velbevaagen.

Udkast

til Lov om Jøders Afgang til Riget.
Norske Lovs 3—22—1 og 2 skal ikke være til Hinder for at Jøder kunne som Fremmede frit besøge og bereise Landet, og som saadanne der opholde sig.

Undertegnede Statsraader Stang og Bretteville tiltræde i det Væsentlige Justits-Departementets Indstilling, til hvilken ligeledes jeg, Statsraad Petersen, fremdeles henholder mig.

Saaledes bliver af Fleerheden underdanigt indstillet:

(Som Justits-Departementets Indstillingspunct).

Hans Kongelige Majestæts naadigste Proposition af 28de August 1851.

Vi Oscar, af Guds Naade Konge til Norge og Sverige, de Gothers og Venders, gjøre vitterligt:

Efterat det ved Ophævelsen af sidste Passus i Grundlovens § 2 er blevet muligt, igjennem Forandring i den private Lovgivning at aabne Jøderne Afgang til Riget, finder Hans Majestæt, at det hidtil bestaaende Forbud mod, at Jøder indfinde sig i Riget, nu bør hæves. De særlige Bestemmelser betræffende Jødernes Retstillings, som paa Grund af deres Troesbekjendelse maatte ansees fornødne, anseer Hans Majestæt det efter Omstændighederne rettest, at det indtil Videre overdrages Høifsamme at fastsætte. I Overensstemmelse hermed skulde Hans Majestæt, ved at lade følge Gjenpart af den norske Regjerings underdanigste Indstilling i Sagen med dertil hørende Vi-

lage, naadigst indbyde Stortinget til at fatte Beslutning til en Lov om Ophævelse af det hidtil bestaaende Forbud mod, at Jøder indfinde sig i Riget, m. V., overensstemmende med hoslagte Udkast.

Hans Majestæt forbliver Norges Riges Storting med al Kongelig Naade og Indest velbevaagen.

Givet paa Haga Slot den 28de August 1851.
Under Vor Haand og Rigets Segl.

Oscar.
(L. S.)

Freder. Due.

Schouboe.

Udkast

til Lov om Ophævelse af det hidtil bestaaende Forbud mod, at Jøder indfinde sig i Riget, med Videre.

§ 1.

Det i Norske Lovs Idie Bogs 22de Capitels 1ste og 2den Artikkel indeholdte Forbud mod, at Jøder indfinde sig her i Riget, sættes herved ud af Kraft.

§ 2.

De særlige Bestemmelser betræffende Jødernes Retstillings, som fornødiges formedelst deres fra Statsreligionen afvigende Troesbekjendelse, fastsættes af Kongen, indtil anderledes ved Lov vorder bestemt.